מכלל דרבי יוסי הגלילי סבר אפילו לנפשיה נמי מצי מחיל אלא גזל הגר דקאמר רחמנא נתינה לכהנים היכי משכחת לה אמר רבא [א]הכא במאי עסקינן [א]כשגזל את הגר ונשבע לו ומת הגר והודה לאחר מיתה דבעידנא דאודי קנאו השם ונתנו לכהנים בעי רבינא גזל הגיורת מהו [1]איש אמר רחמנא ולא אשה או דלמא אורחיה דקרא הוא אמר ליה רב אהרן לרבינא תא שמע דתניא איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר [ב]המושב הרי כאן שנים א"כ מה ת"ל איש [ג][ג]איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואלים אם לאו קטן אי אתה צריך לחזור אחריו בידוע שאין לו גואלין [ד]תנו רבנן [ה]לה' לכהן [ה]קנאו השם [ו]ונתנו לכהן שבאותו משמר אתה אומר לכהן שבאותו משמר או אינו אלא לכל כהן שירצה כשהוא אומר [1]מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו הרי לכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר ת"ר הרי שהיה גזל כהן מנין שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים והרי הוא תחת ידי יהא שלי ודין הוא אי בשל אחרים הוא זוכה בשל עצמו לא כ"ש רבי נתן אומר בלשון אחר ומה דבר שאין לו חלק בו עד שיכנס ברשותו כשיכנס לרשותו אינו יכול להוציאו מידו דבר שיש לו חלק בו עד שלא יכנס ברשותו משנכנס לרשותו אינו דין דאין אחר יכול להוציאו מידו לא אם אמרת בדבר שאין לו חלק בו שכשם שאין לו חלק בו כך אין לאחרים חלק בו תאמר בגזל שכשם שיש לו חלק בו כך יש לאחרים חלק בו [ז]אלא גזילו יוצא מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים והכתיב [2]ואיש את קדשיו לו יהיו הכא במאי עסקינן בכהן טמא אי בכהן טמא דבר שיש לו חלק בו מי אית ליה אלא אתיא לכהן לכהן משדה אחוזה דתניא [ח][3]אחוזתו מה ת"ל מנין לשדה היוצאה לכהנים ביובל וגאלה אחד מן הכהנים מנין שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ"ש ת"ל [3]כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו אחוזה שלו ואין זו שלו הא כיצד [ה]יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים: תנו רבנן [ו]מנין [ז]לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה תלמוד לומר [4]ובא בכל אות נפשו ושרת [ז]ומניין שעבודתה ועורה שלו תלמוד לומר [2]ואיש את קדשיו לו יהיו הא כיצד [ח]אם היה בעל מום נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה שלו ואם

מכלל דרבי יוסי הגלילי סבר מצי מחיל לנפשיה. אפי' לא זקפו. לרבא פרכינן: **קנאו השם.** הקב"ה כדכתיב (ו) המושב לה' לכהן: **קנאו השם ונתנו לכהנים.** אבל הודה בחיי הגר נעשה אצלו כמלוה וכי מיית גר מחיל לנפשיה: **גזל הגיורת.** שגזל אותה ונשבע והודה לאחר מיתה: **מהו.** מי נפיק לכהנים או זכה בה איהו: **איש אמר רחמנא.** אם אין לאיש גואל: **הרי כאן שנים.** תרי השבות כתיב להשיב המושב. לישנא אחרינא תרי אשמות כתיבי להשיב האשם האשם המושב: **צריכין לחזור אחריו.** ולשאול אם יש לו בנים קודם שתתנהו לכהן: **קטן.** שאין איש בידוע שאין לו בנים יתנהו לכהנים. ומהכא נפקא לן דקטן לאו בר אולודי הוא בסנהדרין בבן סורר ומורה (דף סט.): **לכהן שבאותו משמר.** שהוא בא להתכפר בו: **כשהוא אומר מלבד איל הכפורים.** משמע למי שזה ניתן זה ניתן ואיל הכפורים אין יכול להקריב אלא כהן שבאותו משמר כדכתיב (דברים יח) לבד ממכריו על האבות אני בשבתי ואתה בשבתך: **הרי שהיה כהן גוזל.** את הגר וכשהגיע משמר שלו בא והודה לאחר מיתת הגר: **בשל אחרים.** אם היה ישראל מביא גזל הגר במשמר זה הריני נוטל חלקי עם אחיי הכהנים בני המשמר: **בשל עצמי לא כ"ש.** שאטול את הכל: **מה דבר שאין לו חלק בו.** כגון כהן שהתנדב קרבן דאמרינן לקמן בשמעתין כהן בא ומקריב קרבנותיו בכל שעה שירצה ובשרה ועורה שלו דכתיב (ז) ואיש את קדשיו לו יהיו נמצא שאין לבני משמר חלק בו: (א) **משנכנס לרשותו אין אחר יכול כו'.** שאם נתנה לכהן אחר של אותו משמר שוב אין יכול להוציאו מידו שנאמר (ח) ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה: **דבר שיש לו חלק בו עד שלא נכנס ברשותו.** שכיון שבא ישראל והביא גזל הגר למשמר זה אע"פ שנתנו לאחד מאחיו יש לו חלק בו: נ"א **מה דבר** (ט)(**שלא נכנס ברשותו**). כגון תרומות ומעשרות. מפי עוקר הרים: **כך אין לאחרים חלק בו.** לפיכך משנתנו לך מי יעכב עליך: **שאמר בגזל.** הגר שהוא לכל בני משמר וכולם תובעין: **והכתיב ואיש את קדשיו [וגו'].** ונפקא לן לקמן מיניה שכהן מקריב קרבנותיו בכל עת שירצה ובשרה ועורה שלו והכא נמי האי איל אשם קרבנות דכהן הוא וזכי ביה וכיון דמקריב ליה זכי ביה גזל נמי דידיה הוא כדאמרינן מלבד איל הכפורים למי שזה ניתן זה ניתן: **בכהן טמא.** דאין ראוי להקריב איל האשם: **אי [בכהן] טמא.** היכי מצי למימר דבר שיש לו חלק בו והא קיימא לן בזבחים (דף צח:) דאין טמא חולק בקדשי המקדש ואפילו בעורות (כ) וגזל הגר נמי קדשי המקדש הוא: **אלא.** לעולם בכהן טהור והאי דמוציאין מידו משום דילפינן ג"ש כהן כהן משדה אחוזה ואיש את קדשיו במילי אחריני מתוקמא: **אחוזתו.** לכהן תהיה היה לו למימר ודיו ומה ת"ל אחוזתו: **לשדה היוצאה לכהנים.** מקדיש שדה אחוזה ולא גאלה מן ההקדש ומכרה גזבר לאחרים כשהיא יוצאה מיד הלוקח ביובל מתחלקת לכהנים של משמר שנכנס בו יובל שנאמר (ויקרא כז) ואם לא יגאל את השדה בעלים ואם מכר את השדה גזבר לא יגאל עוד בעלים אלא והיה השדה וגו' והכי תניא בת"כ) ובערכין (כה:): **וגאלה אחד מן הכהנים.** כלומר והלוקח מן הגזבר כהן היה ומבני המשמר של יובל היה: **שבא ומקריב.** אם נדר קרבן או שהיה מוטל עליו חטאת ואשם חובה מקריב אף במשמר שאינו שלו: **שעבודתה.** שכר עבודתה דהיינו בשרה: **אם היה בעל מום.** ראוי לאכול ואין ראוי להקריב אין יכול לעשות שליח להקרבה מי שירצה אלא נותנה לבני המשמר והואיל והוא ראוי לאכילה קרינן ביה ואיש את קדשיו לפיכך עבודה ועורה שלו. לשון אחר גרסינן עבודה ועורה לאנשי משמר כיון דהם הקריבוהו:

ואם

אלא גזל הגר דקאמר (ג) היכי משכחת לה. ה"ה דה"מ למפרך בתחילת סוגיא כי קאמר ר' יוסי הגלילי לא שנא לנפשיה ולא שנא לאחריני מצי מחיל אלא משום דהוו ליה פירכי אחריני לא חש למפרך: **קטן** אי אתה צריך לחזור עליו. וא"ת גזל גר קטן היכי משכחת לה והא אין זכיה לקטן כדאמרינן בפ"ק דב"מ (דף יב.) דגזל קטן מדבריהם ולא מדאורייתא וירושה ליכא למימר דגר אין יורש אביו דבר תורה (ד) וי"ל דדוקא מציאה דאין דעת אחרת מקנה אותו לא הוה אלא מדבריהם אבל כשדעת אחרת מקנה אותו קני מדאורייתא ובקטן שנתגייר עם אביו מיירי דלכ"ע מטבילין אותו אבל בלא אביו פלוגתא היא בפרק קמא דכתובות (דף יא.) אם מטבילים אותו על דעת בית דין: [ועי' תוס' סנהדרין סח: ד"ה קטן]

לכהן שבאותו משמר. אין נראה לפרש דבשעת הודאה כשמתחייב אלא למשמר שהיה בשעת הבאה שהרי בכל הקרבנות חטאות ואשמות נדרים ונדבות אין אנו הולכים אחר שעת החיוב ליתנו לאותו משמר שהיה באותה שעה שנדר או נדב או חטא שהוא מתחייב בה אלא אחר הבאה אנו הולכים וכמו כן בכאן: **מנין** שלא יאמר. תימה דנקיט האי לישנא כיון דלא מקרא מייתי לה אלא מדינא:

ומה דבר שאין לו חלק בו עד שיכנס לרשותו. כגון תרומה וחלה וראשית הגז שטובת הנאה לבעלים ליתן לאיזה כהן שירצה משנכנס לרשותו אין אחר יכול להוציא מידו שיתחלק לבני משמר דאין מתחלק לאנשי משמר אלא מתנות: **לא** אם אמרת בדבר שאין כו'. בלשון ראשון נמי דקאמר ודין הוא בשל אחרים אני זוכה יכול להקשות דיו לבא מן הדין להיות כנדון שלא יזכה בשל עצמו אלא כפי חלקו כמו בשל אחרים:

אחוזתו מה ת"ל. תימה להרשב"א למ"ל אחוזתו לומר שיוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים דהיכי הוה אמינא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ"ש הא הכא שייך נמי למפרך כמו לעיל דיו לבא כו' וי"ל דאיצטריך אחוזתו משום דה"א כיון שהיא תחת ידו תהא שלו דהוה ילפינן כהן כהן מגזל הגר ובגזל הגר ה"א דהוי שלו כדקאמר ואיש את קדשיו לו יהיו משום הכי איצטריך אחוזתו: **מנין** ליוצאה לכהנים כו'. ברייתא היא בערכין בפרק אין מקדישין (דף כה:):

דכי

עין משפט נר מצוה

קסט א מיי' פ"ח מהל' גזילה ואבידה הל' ה ועי' בהשגות ובכ"מ:
קע ב מיי' שם הל' ז:
קעא ג מיי' שם הל' ה:
קעב ד מיי' שם הל' ט:
קעג ה מיי' פ"ד מהל' ערכין הלכה כג סמג עשין קלח:
קעד ו ז מיי' פרק ד מהלכות כלי המקדש הלכה ז וע"ש בהשגות ובכ"מ:
קעה ח מיי' שם הל' ח:

◆

מוסף רש"י

מה ת"ל איש. ולא כתיב ואם אין לו גואל, מאי טעמא כתיב איש, אלא משום דכתיב ואם, דמשמע פעמים שיש לו יורשים ולהכי כתיב איש ללמדך **איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואלים אם לאו.** איש הוא דליכא לספוקי שמא יוליד בנים שנתגייר ואיתך רשאי להפקיע קרן שלו ולתתו לכהן עד שתדע שאין לו יורשים, אבל קטן גר שמתמא גזל שלו שנשבע עליו ישראל לשקר לכהן הוא, בידוע שאין לו גואלים (סנהדרין סט.). **לה' לכהן.** האשם המושב לה' לכהן, בגזל הגר הכתוב מדבר, שהרי בישראל אין לך אדם מישראל שאין לו גואלין, אלא הגוזל את הגר ונשבע והודה ואחר כך מת הגר משלם קרן וחומש לכהן ואשם למזבח ואמרינן (לקמן קי.) האשם זה הקרן, המושב זה החומש, מלבד איל הכפורים זה איל אשם שמביא על שבועת שקר שנשבע (ערכין כח:). **הרי לכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר.** דס"ק קרא שלכהן המתכפר בו באיל הכפורים יהא קרן וחומש (שם). **לשדה היוצאה לכהנים ביובל.** שראוי לצאת לכהנים ביובל, שהקדישה בעלים ולא גאלה, וגאלה אחד מן הכהנים. מיד גזבר (ערכין כה:). **בשל אחרים אני זוכה.** אם גאלה ישראל היתה יוצאה מידו ואני זוכה עם שאר אחיי (שם). **לכהן תהיה אחוזתו.** ודרשה למידרש הכי, אחוזה שלו. אחוזתו של כהן שירש מאביו תהא שלו אבל זו אינה שלו (שם). **שבא ומקריב קרבנותיו.** של עצמו אפילו במשמר שאינו שלו (מנחות עד.). אם יש עליו להביא חטאת או התנדב עולה או שלמים, אין צריך לתתם לאנשי משמר אלא הוא עצמו מקריב ויטול העור ואוכל הבשר (ערכין כח.). וכעי"ז תמורה כ:.

מסורת הש"ס

א) ק"א משכחת לה כשגזל רש"א, ב) [סנהדרי' סט.], ג) ערכין כח:, ד) [מנחות מה:], ה) ערכין כה:, ו) [מנחות עד.], ז) במדבר ה, ח) [שם], ט) ק"א שאין לו חלק בו, י) [מתוקמי סוף פרק י], כ) [כמאי' בקדושין יח:].

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַייָ לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו: במדבר ה ח
2. וְאִישׁ אֶת קֳדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: במדבר ה י
3. וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַייָ כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ: ויקרא כז כא
4. וְכִי יָבֹא הַלֵּוִי מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ מִכָּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוּא גָּר שָׁם וּבָא בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ: וְשֵׁרֵת בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהָיו כְּכָל אֶחָיו הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים שָׁם לִפְנֵי יְיָ: דברים יח ו-ז

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משנכנס וכו'. נ"ב עיין בסמוך במשנה דף קי ע"א: (ב) ד"ה אי [בכהן] טמא וכו' וגזל הגר. נ"ב עיין לקמן סוף דף קי: (ג) תוס' ד"ה אלא גזל הגר דקאמר רחמנא נתינה לכהנים היכי משכחת: